

HİÇ YAŞAMAMIŞ HEP YAŞAYACAK İKİ KADIN: EMMA VE SENİHA

Hanife Nâlân Genç*

*“Emma Bovary denen kız hiç yaşamadı;
Madame Bovary kitabı ise sonsuza dek yaşayacak”*
Nabokov

1. Giriş

Yazıldığı dönemde müstehcenlikle suçlanmış hatta yargılanmış olan Gustave Flaubert’in *Madame Bovary* isimli romanı ilk çağdaş gerçekçi roman örneği olarak kabul edilir. Romanın böyle değerlendirilmesindeki temel sebep kadın kahraman Emma’nın yasak ilişkileridir. Roman temel olarak bu izlek çevreninde gelişir. Roman “taşra ortamında bir aşk dolantısıyla çökmekte olan bir toplumun düşüncesinin eleştirisidir.” (Cárdenas, 1979: 203). Taşra burjuva yaşam biçiminin eleştirildiği *Madame Bovary*, başkahraman Emma’nın kendini adım adım yıkıma sürükleyişinin öyküsüdür. Roman, Fransız yazınında olduğu gibi diğer yazınlarda da iki yönüyle dikkat çekmiştir. Biri çoşumculuğun idealist yaklaşımına tepki olarak ortaya çıkmasıyla, diğeri başkahraman Emma’nın tinsel betimlemelerinin derinlemesine aktarıldığı ve adına ‘Bovaryizm’ (fr. Bovarysme) denilen bir tanımlamanın yazın tarihine mal olmasıyla. Bu kavram yaşadığı ortam ve düşlediği dünya arasında uyumsuzluğun beraberinde getirdiği tatminsizlik,

---

Prof.Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, ngenc@omu.edu.tr

hoşnutsuzluk durumu olarak tanımlanabilir. Roman ağırlıkla dönemin toplumsal yapısını odağına yerleştirir ve devrimin yarattığı burjuvaziyi eleştirir. Burjuvazinin içine girmiş olduğu özellikle de ahlâki boyuttaki çöküntü, anlatı yerlemlerinden öncelikle kişilerle sonra da uzamla anlatılır. Bu amaçla yazar romanda taşra ile Paris'i ön plana çıkarır. Taşra insanı, gelenekleri ve yaşam biçimi öncelikle kişilerin dedikoducu, geri kafalı, hırslı ya da kaba saba mizaçları ile yansıtılırken, Emma'nın arzuladığı Paris yaşamı ulaşılmaz, görkemli ve büyüleyici olarak gösterilir. Kentsel uzam "*Madame Bovary'de*, Emma'nın küçük bir kasaba doktorunun karısı olarak burjuva yaşam biçimine ilişkin hayallerin cazibesine kapılması ve sonunda ölüme gitmesi, modernliğin getirdiği yeni bir olgu olarak kent-taşra geriliminin ifadesidir" (Aksoy, 2009: 24). Uzamlar arasındaki bu keskin ayırım da romanın alt başlığı olan "Taşra Töreleri" başlığı ile keskinlenir. Nurullah Ataç kitaba yazdığı önsözde konuyu şöyle betimler. "Madame Bovary, kendini içinde yaşadığı çevreden üstün gören, kocasıyla geçirdiği silik hayattan nefret edip daha ince bir yaşama isteğiyle kendini birtakım kuklalara, taşra çapkınlarına kaptıran kadının hikâyesidir" (MB, 19).*

Tanzimat Dönemi Türk romanında, özellikle Fransız yazınından yapılan çevirilerin etkisiyle XIX. Yüzyıl Fransız gerçekçilik ve doğalcılık akımının izleri belirgindir. Bilindiği gibi "Yakup Kadri, romanlarıyla Tanzimat'tan bu güne kadar Türkiye'nin yaşadığı medeniyet buhranının geniş bir genel görüşünü çizer" (Kaplan, 2006: 51). Böylesi bir ortamda beliren ve 1909-1915'li yılları kapsayan *Kıralık Konak* ağırlıkla betimlemelerle dönemin sosyal yaşamını yansıtır. *Kıralık Konak*, XVIII. Yüzyılda görülen söz ettiğimiz siyasî, sosyal, ekonomik ve kültürel sorunların ve Tanzimat'la toplum ve aile yaşamında yansımalarını bulan yanlış Batılılaşma hareketlerinin konu edildiği bir romandır. Bu hareketin toplumun değer yargıları, insanların yaşam biçimi ve moral değerlerine olan olumsuz etkileri mercek altına alınır. Roman, Gündüz'ün Cumhuriyet öncesi Türk romanının özellikle "...yanlış batılılaşma, kaybolan değerler ve modernizm gibi temel izlekler çevresinde biçimlendiğini" (2007: 135) belirten bu görüşlerini tümüyle yansıtır. Romanda Osmanlı'dan gelen ve Batılı yaşam biçimiyle değişen yeni yaşam tarzı, bu iki dönemin arasında kalmış genç kuşak mercek altına alınarak gösterilir. Bu gösterim aşk temel izleği çevreninde yirmili yaşlardaki gençlerle anlatılır. Bilindiği gibi yazınsal ürünler yazdıkları dönemin toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapısını yansıttılar. Bunlar dışında dönemde baskın olan anlayış, yaşam biçimi ve düşünce sistemi de yer alır. Türk romanında batılılaşma sorununu ele alan romanlar arasında Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Kıralık Konak*'ından başka Ömer Seyfettin'in *Efruz Bey* ve Reşat Nuri Güntekin'in *Yaprak Dökümü* sayılabilir. *Kıralık Konak*'ta üç nesil aracılığıyla eski/yeni uyumsuzluğu ve/veya çatışması özellikle kişiler arası iletişimde beliren görüş ve düşünce ayrılıklarıyla yansıtılır. *Kıralık Konak*'da geçen uzamların ve konağın betimlerinde gerçekçilik ve doğalcılık, kahramanların özellikle Seniha ve Hakkı Celis'in betimlemelerindeyse coşumculuğun etkileri duyumsanır. "*Yakup Kadri'de de şahıs tasvirleri ve ruhî tahliller, anlatılan olayı ilgilendiren en karakteristik yönleriyle ve kısaca verilmek istenmiştir*" (Aktaş, 1987: 57).

* Bu çalışmada gönderme ve alıntılar Flaubert, Gustave. *Madame Bovary* (Taşra Âdetleri). Çevirenler: Nurullah Ataç-Sabri Esat Siyavuşgil, (4. Basım) Remzi Kitabevi, İstanbul, 1988'den yapılmıştır. MB kısaltması ve sayfa numaraları ilgili romana aittir.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Fransız romanının gelişimine koşturarak sanatsal yaratımını iki evrede değerlendirmek olası olursa, bu sınırları Kudret şu şekilde çizer. "İlkin XIX. Yüzyıl Fransız realist ve natüralistlerinin yolunda, aynı anlayış ve aynı tekniklerle eserler vermiş olduğu 1920 ile 1937'li yıllar, ikincisi ise Cumhuriyet devrini bir bütün olarak ele aldığı 1952'ye kadarki süreçtir" (2004: 115-116). Bu etkilere karşın *Kıralık Konak* Türk toplumunu Batı özentisinin tehlikeleri ve doğuracağı çöküntülere karşı uyarma işlevi üstlenir. Hatta tıpkı yazarı için söylenen ifade gibi Seniha da "olaylara bir İstanbullu olarak ve İstanbul gözüyle bakmış" (Akman, 2013: 55) denilmektedir. Bingöl, roman özellikle de baş kahraman üzerinde Fransız yazını etkilerinin açıkça görüldüğünü "Yakup Kadri'nin romanlarında Maupassant etkisini genel olarak, karamsar bir dünya görüşü ve kahramanların "mezcup, melankolik" karakterleri biçiminde saptamıştır. Romanda kuvvetli bir tip var; Seniha; Madame Bovary'ye ne kadar benziyor!" sözleriyle vurgular (1944: 13). Ancak Akı, bu benzerliğin yalnızca bu roman ve başkahramanla sınırlanamacağı görüşüne sahiptir. Bunu şu sözlerle açıklar: "Madame Bovary'nin tesiri Yakup Kadri'nin *Kıralık Konak*'ını çok aşar; onun bütün şehrli kadın tiplerinde bir parça Emma'yı bulmak mümkündür" (Akı, 2001:167). Öte yandan, Özkırımlı (1998), bu etkilenmenin romanın değerini eksiltmediğini aksine *Türk toplumunun tarihsel gelişiminde yaşananları yansıttığını* vurgular.

2. Romanların Anlatı Yapıları

Madame Bovary ve *Kıralık Konak* isimli romanların anlatı yapıları birbiriyle oldukça benzerlik taşır. Romanların anlatı yerlemleri tümüyle kadın başkişiler açısından yansıtılmıştır. Gerek iki romanın, gerekse kadın kahramanların benzerlikleri konusunda güçlü bir görüş birliği vardır. (Bingöl, 1944: 13; Akı, 2001:167). Bingöl romanların anlatı yapısı ve kurgularındaki benzerliğe dikkat çekerken, Akı daha çok şehrli kadın imgesi yönünden iki roman arasında bir benzerlik kurar.

Romanlarda zaman ve uzam çatışması *Madame Bovary*'de Emma, *Kıralık Konak*'ta Seniha aracılığıyla yansıtılır. Kadın kahramanların içinde buldukları yaşamın sıkıcılığı, tek düzeligi ve bayağılığı ulaşmak istenen uzam ve zamanla ortaya konulur. Onlar için mutluluk ve özgürlük hep başka diyarlardadır. Ancak belirtmekte yarar vardır ki uzam ve zamanla ilgili bu çatışma duygusunu yalnızca kadın başkişiler duyumsar. Buna karşın romanlardaki erkek karakterler yaşamlarından son derece hoşnuturlar. Her iki kadın kahraman için de düşledikleri yaşama ulaşma adına göze aldıkları dönüm noktaları olmuştur. Anlatıdaki bu dönüm noktası Seniha için 'bayağı' hatta 'bön' bulunduğu Belkıs'ın Paris'e gideceğini duymasıyla olur. Kendisini ondan üstün tutan Seniha, onun kendisinden talihi olmasına hayıflanır. Belkıs'ın Seniha'dan üstünlüğü yalnızca zengin bir kocaya sahip olmasıdır. Emma için Charles ile davet edildikleri balo gecesi yaşamının dönüm noktası olur. O gece her şey değişir. Balo gecesi ortamda gördüğü lüksten ve zenginlikten çok etkilenir. Romanda bu durum şu sözlerle anlatılır. "Baloda giydiği iskarpinlerin pençeleri, kayan parkenin mumu ile sararmıştı. Emma'nın gönlü de onlar gibiydi. Zenginliğe sürünmüş olmak onda da silinmez bir iz bırakmıştı..." (MB, 71). Bu duygu onun yaşamını her anlamda değiştirmeye yeter. Tıpkı genç bir kızken

okuduğu kitaplarda isimleri geçen Comte ya da Vicomte olan yazar isimlerinin onu büyülemesi gibi bu balo ve balo sırasında içinde olduğu dünya onun için çok önemli olacaktır. “Emma onların saten ciltlerini itina ile açarak, eserlerinin altına imzalarını atan ve çoğu ya da bir Comte, ya bir Vicomte olan yazarların isimlerine gözü kamaşa kamaşa bakardı” (MB, 54). Yaşamının geri kalan kısmını yalnızca o gecenin düşü ve mutluluğu ile sürdüren Emma’yı ne bir kişi ne de bir olay mutlu edemez. Bu mutsuzluk romanda şöyle betimlenir. “Hani fırtına bazen dağlarda, bir gece içinde büyük yarıklar açtırır; Vaubyessard’a gitmek de Emma’nın hayatında öyle bir delik açmıştı.” (MB, 70). O kenarından kıyısından sürüldüğü ve düşlerini süsleyen yaşamın varlığından emin olur. Kızgınlığı bu yaşama yalnızca uzaktan bakıyor olmasıdır. Bu durum romanda “böylece o balonun hatırası, Emma için bir meşgale olur” (MB, 71) sözüyle vurgulanır.

Romanlarda yaşadıkları düş kırıklıkları ve özellikle de aşkları iki kadın kahramanın yaşamında kırılma noktaları olmuş, buna koşut olarak her ikisinin de hal ve hareketlerinde değişiklikler gözlemlenmiştir. Seniha’nın Büyükkada’da Faik Beyle yakınlaşmasından sonraki değişimi oldukça belirgin olmuştur. “Adadaki son hafta onu tamamıyla değiştirdi; ortada, Cihangir’deki konağın o hodbin, hırçın, soğuk ve müstehzi kızından eser kalmadı. Hatta yüzüne ve gözlerine yeni bir mana, yeni bir ifade geldi.” (KK, 66). *Kiralık Konak isimli romanda ikinci kırılma noktası ise Faik Beyin kumar borcu için para istemesi durumunda ortaya çıkar. Seniha ilk kez “Faik Bey’in boynundaki yakalığın kirden dalga dalga olduğunu gördü; hayalinde o kadar büyüüttüğü bu adam meğer ne zibidi bir şeydi! Onu daha ziyade görmek, dinlemek istemedi...” (KK, 93) denilerek anlatılır. Bu uzaklaşmayla birlikte pişmanlık belirir. “Seniha ilk defa olarak, o gün Faik Bey’in muhabbeti yoluna kendi vücudundan ve kendi namusundan yaptığı fedakârlığa acıdı (...) Nasıl ve hangi sihirle bu adam, ona bundan sekiz ay evvel, kendisine kurban verilmek ihtiyacı hissedilen bir ilâh gibi göründüydü, nasıl ve hangi sihirli el değmemiş, körpe etini hiç titremeden onun önüne atmıştı? (...) Seniha, kalbinin bu bir günlük imtihanından epeyce değişmiş çıktı. Aştan evvelki alaycı, havai, şuh ve işveli haline döndü” (KK, 94).

Romanlarda Emma’nın da Seniha’nın da yaşadıkları yerden kopma ve uzaklaşma arzuları ve uzaklaşma gerekçeleri tümüyle aynıdır. “Karisını Rouen’a götürüp eski hocasına gösterdi. Bir sinir hastalığıymış, hava değiştirmek lazımmış” (MB, 81). Seniha için yaşadığı konak içinde olduğu ancak kaçıp kurtulmak istediği bir uzamdır. “... ‘Bu kuytu ve çukur bahçe, benim mezarım’ dedi, Bahçeden nefretle başını çevirdi. Ya bu oda, ya bu mobilyalar... Bu konağın çivisinden hatta budağından kapılarına ve damına varıncaya kadar her noktasından ayrı ayrı nefret ediyordu” (KK, 118). Romanda bu betimleme ile yazar eski yeni çatışmasını keskinler. Madame Bovary ise Flaubert’in romanın önsözünde açıkça ilan ettiği gibi sosyal sınıf ayrılığına dikkat çeker. “Asıl etrafını çeviren şeyler, iç sıkın köy, budala orta halli insanlar, bütün bu bayağı hayat Emma’nın nazarında, içine kendisinin de nasılsa düştüğü ayrı bir âlemdir...” (MB, 60). Romanın anlatı yapısında zaman şimdiye dayalı geçer. Şimdi geçmişe dönüş için vardır. Gelecekse asla gelmeyen bir zamandır. Gelecek zaman geçmiş zamana dönüşmek

* Romana gönderme ve alıntılar Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, Kiralık Konak, (41. Baskı) İletişim Yayınları, İstanbul, 2008’den yapılmıştır. KK kısaltması ve sayfa numaraları bu romanı imlemektedir.

için vardır. Gelecek zaman yalnızca ölümü getirir. Özenti, aşırılığa kaçma, yozlaşma *Kiralık Konak*'ta baskın izleklerdir. Seniha da Emma da tutkularının esiridir. Seniha batı hayranıyken, Emma burjuva yaşamına özlem duyar.

3. Sıradan Bir Yaşamın Aşkı Yücelten İki Kadını: Emma ve Seniha

Romanlar kurguları bakımından incelendiklerinde olayların değil, insanların ve onların yaşam öykülerinin ve onları bu öyküleri yaşamaya iten sebeplerin betimlenmesinin ağırlıklı ele alındığı görülmektedir. Kahramanların olaylara ve yaşama bakışları temel kaygı olarak göze çarpar. Ele aldığımız romanlarda olaylardan çok bu kişilerin tutkuları, arzuları, yaşamdan beklentileri özellikle iki kadın kahraman Emma ve Seniha aracılığıyla verilir. Emma ve Seniha isimli kahramanların benzer yaklaşım, tutum ve düşünüş biçimlerini sergilemek gerek romanların biçemlerinin benzer ve/veya ortak yanlarını belirlemeyi, gerekse okurun bu iki kadınla gerçek anlamda duygudaşlık kurabilmesini sağlayacaktır.

3.1. Emma ve Seniha'nın Benzer Yönleri

Romanlar yüzeysel olarak okunduğunda dahi *Madame Bovary*'deki Emma ile *Kiralık Konak*'ta Seniha isimli baş kadın kahramanın birbirine benzer yanları dikkat çekicidir. Amacımız bu benzer ve/veya ortak yanları sergilemekten çok bunların yazarların kaleminde onları ayrı veya özgün kılan yönler olarak nasıl değerlendirildiğini saptamaktır. Zira her iki kadın karakter de kendi toplumsal, ahlâki, eğitimsel, kültürel ve kişilik yapılarıyla okur kitlesiyle buluşmakta ve bu özellikleriyle kabul görmekte veya eleştirilmektedirler. Bu ortak ya da benzeyen yanları alt başlıklar altında inceleyebiliriz.

3.1.1. Kişilik Özellikleri

Seniha da Emma da tinsel ve davranışsal özellikleri bakımından tutarsızlıklar sergilerler. Bazen son derece kibar bazen şefkatli, bazen de kaba, acımasız, bencil ve doyumsuzdurlar. Bu nitelikler kimi zaman onları gizemli bir hale sokar ve bu durum dış görünüşlerine yansır. Bu kadınların iç ve dış özelliklerinin sürekli değişkenlik göstermesi doyumsuz oluşlarındanır. Seniha için “Romantik olduğu kadar maddeci, bencil, kaprisli olduğu kadar mütevazı sadık olduğu kadar sadakatsiz, kaba olduğu kadar kibar, şehvetli, doyumsuz ve zorlayıcıdır” denilmektedir (Yaşar, 2012: 2076). Emma ve Seniha arasında yalnızca yaşantı ve düşünce biçimi yönünden değil, duyuş ve davranış yönünden de benzerlikler söz konusudur. Bu benzerliğin en temel sebebi kişilik yapılarıdır. Emma yaşadığı topluma uygun bir eğitim anlayışı ile manastırda dini bir eğitim alır. Kendisi taşrada yaşayan bu genç kız, Paris ve oradaki salon yaşamına özenir, onun düşünür kurar. Manastır eğitimi kadına iyi bir eş ve anne olmayı öğretir. Kadına başka bireysel bir yaşam alanı tanınmayan taşra burjuvazisinde Emma, yaşadığı çevre değerleriyle uyum içinde olmayı yadsıdığında çatışma başlar. Tıpkı dönemdeki diğer kız çocuklar gibi Emma da manastır eğitimi almıştır.

Seniha da tıpkı Emma gibi iyi eğitim almış bir genç kızdır. Seniha'nın alafanga kadın tipi olduğu romanda “*Frenklerin asır sonu diye vasıflandırdıkları bir genç kızdı*” (KK, 16) betimlemesiyle verilir. Romandaki alaturkalıkla alafangalık arası ikilik bu

vurgu ile yapılır. Bu genç kızlar biraz da bu yüzden yaşadıkları toplumla uyumsuzluk yaşarlar. Aldıkları eğitimle aileleri ve içinde buldukları çevreyle ayrı düşerler. Hatta Seniha'nın çevresiyle olan kopukluğu etrafındaki insanları beğenmeme, onları küçümsemeye değin varır. Yakup Kadri için “*etrafındakileri beğenmemesi, pek az şeyden hoşlanması, onu durmadan yaşamaya mecbur etmiştir*” (Yücel, 1989: 3) denilmektedir. Bu söz dikkate alındığında, Seniha'nın Yakup Kadri'nin romandaki yansıması olduğu söylenebilir. Bu çevre bu iki genç hanımın beklentilerini karşılayacak düzeyde değildir. Oldukça tekdüze ve renksiz bir hayat yaşamaya itilen bu genç kızlar hep farklı bir yaşam bulma düşüyle farklı kişilere ve yerlere yönelirler. Emma Charles'ı, düşlediği yaşamı kendisine sunacak biri olarak gördüğünden onunla evlenmeyi kabul ederken, Seniha aynı beklentilerle Faik Bey'le yakınlaşır. Öte yandan Charles, aldığı eğitim, çevresi ve ailesiyle ilişkileriyle yaşadığı uzamla tümüyle uyumludur. Kaba, romanda Charles için çizdiği imgenin bir taşralı kişi groteski olduğunu belirtir ve onun fiziki ve ruhsal görünümünün ayrıntılarını “*tuhaflık, gülünçlük, bayağılık, iticilik bu tipin fiziksel plandaki görünümüdür; kültürsüzlük, entelektüel olana yabancılık, sanat ve edebiyattan uzaklık ruhsal portresinin bir yansımasıdır*” sözleriyle açıklar. (2013: 62). Romanesk okuma evreninde Emma bunalımlı ve mutsuz bir kişidir. Benzer kişilik özellikleri gösteren Emma ve Seniha benzer duygular yaşar. İki genç kızın düşünce evrenleri, duyguları birbirine oldukça koşuttur.

Her iki kadın da maymun iştahlıdır. Romanlarda bu durum Emma için “*İtalyanca öğrenmek istedi (...) Fakat okuması da nakış işlemesi gibiydi; nakışları yarıda bırakıp dolaba tıktığı gibi kitabın da birisine başlar, bir başkasına geçerdi*” (MB, 135) sözleriyle aktarılırken, Emma'dan pek de farkı olmayan Seniha'nın her şeyden çabuk bıkan hali “*zaten pek maymun iştahlıydı; birçok gürültü, birçok inat ve ısrar ile istediği şeyler olur olmaz, kalbine derhal bir bıkkınlık gelir ve biraz evvelki arzusu hemen bir isteksizliğe dönüverirdi*” (KK, 29-30) sözleriyle belirtilir. Seniha'nın dolabı hiç giyilmeden modası geçmiş, sararıp solmuş elbiselerle doludur.

3.1.2. Aşk

Aşkı arayan her iki kadın da son derece romantik kişilik özellikleri sergilerler. Emma sevdiği erkekten aşk şiirleri yazmasını küçük armağanlar vermesini bekler (MB, 304). “*Birbirlerine minyatür resimler alıp vermek icap etmişti; saçlarından perçemler kesmişlerdi...*” (MB, 184). Hatta “*O günden sonra Allah'ın her günü mektup yazmaya başladılar...*” (MB, 177). Öte yandan Seniha da son derece ince duygulara sahip bir genç kızdır. “*Faik Bey'e manidar yadığârlar verir ve ondan şairane hediyeler bekler. (...) Bunlar fındık büyüklüğünde küçücük bir altın kutu, üstü işlemeli, mini mini ipekli bir kese (...) ve Seniha'nın kendi saçlarından ördüğü ve Faik Bey'in kolunda taşıdığı kızıl renkli bir bileklidir*” (KK, 86).

Sevdiği erkeğe armağanlar vermekten çok hoşlanan bu genç kızların diğer ortak yanları onlara aşk mektupları yazmalarındadır. Seniha'nın mektup yazmasının bir tutkuya dönüştüğü “*bazen hiç lüzumu yokken ona sayfalarca mektuplar yazıyordu...*” (KK, 89) sözü ile yansıtılır. Emma'nın yaptığı tüm romantik armağanların “*Charles'a fazla bir sevda, bir parça heyecan olsun veremediğini görmesi*” (MB, 59) gibi Faik Bey de

Seniha'yla duygudaşlık etmekten uzaktır.

Emma Charles'la kurduğu dünyanın kendine göre olmadığını gördüğünde içinde nesne olarak var olmayı istemediği yaşamın öznesi olmaya karar verir. Öte yandan "...Charles düşüncesinin sıradanlığı, yavanlığı ve zevksizliğiyle Emma'yı tiksindirir" (Turiel,1998: 25). Emma'nın eş olarak Charles'ın onu anlamaktan uzak biri olduğu düşüncesi romanın ilk sayfasında okura Charles'ın betimlemeleriyle sezdirilir. Onun bu durumu Emma'yı sinirlendirirken ona karşı tavırları küçümseme ve hor görme yönünde değişir. Başka erkeklerde aradığı sevgi eksikliğini gidermeye çalışır. Ancak onları kendine âşık etmekte başarısız olan Emma hüsrarla sonlanan ilişkilerinin hepsinde bir arzu nesnesi olmaktan öteye geçemez. Yaşadığı gönül ilişkilerinde Léon ve Rodolphe'un nesnesi olduğu gerçeği ile yüzleşir. Zaten bu noktada da her şeyin sonunun geldiğini görür. Romanda Emma'nın duyarlı bir yapıya sahip bir genç kız olduğundan sıkça söz edilir. "*Yaradılış itibariyle sanatkar değil, hissi bir kız olduğundan ve manzaralardan ziyade heyecanlar aradığından, kalbinin derhal coşmasına yardım edemeyecek her şeyi lüzumsuz bulurdu.*" (MB, 53). Emma Rodolphe'e sevgisini artırdıkça artırırken "*Rodolphe, kayıtsızlığını gittikçe daha az gizler olur.*" (MB, 179). Charles'ın Emma'ya uygun bir eş olmadığını sıkça dile getiren Rodolphe bu değerlendirme ve üstünlük taslayan tavırlarla Emma'yı etkiler. Emma'nın gözünde bir yer edinir. "*Erkek kendisine bir değer biçer ve onu öteki erkeğin gözü önüne serer*" (Kenneth Wayne, 1912: 18). Seniha da başta Faik Bey'e benzer duygularla yaklaşır. Ancak o da Emma gibi duygularına karşılık bulamaz.

Her iki kadın da güzellikleri ile çevresinde kendilerine ilgi duyan erkeklerin kolaylıkla gönüllerini çelerler. Anne Bovary oğlunun Emma'ya karşı olan duygularının yoğunluğunu Emma'nın ona karşı sergilediği tavırla karşılaştırdığında gereksiz görür. Romanda bu, "*Emma'nın aldırışsızlığı ile karşılaştırarak oğlunun, her sevgiyi unutup yalnız ona tapmasının akıl kârı olmadığı neticesine varırdı*" (MB, 59) sözüyle açıkça belirtilir.

Romanlarda aşk duyguları âşık olan erkeğe yönelmez. Emma Léon'un kendisiyle yakınlaşmak istediği ilk zamanlarda onu biraz da toy bir delikanlı bulduğu için duygularını görmezden gelir. Böyle bir gönül ilişkisine yanaşmayan Emma bunu "*hayır; dostum, hayır. Ben çok yaşlandım... Siz ise çok gençsiniz... Beni unutunuz! Sizi başka kadınlar sevecek... siz de onları seveceksiniz.*" (MB, 242) sözleriyle açığa vurur. Emma kendisinin Léon'dan yaşça büyük olmasını bu aşkın engeli olarak görür tıpkı Seniha'nın aynı gerekçeyle Hakkı Celis'in kendisine karşı beslediği duyguları görmezden gelmesi gibi. Romanda iki kadının da kendilerinden küçük olan bu erkeklere tepki ve yaklaşımları çok benzerdir. Emma Léon'a "*Seviyor musun beni, çocuk*" (MB, 270) derken, bu sesleniş biçimini Seniha'nın Hakkı Celis için kullanması dikkat çekicidir.

Seniha'nın Faik Bey'e duyduğu aşk tensel, Hakkı Celis'in Seniha'ya duyduğu aşk ise tinseldir. Yazar kahramanların aşktan ne anladıklarını bu iki erkek aracılığıyla açıkça ortaya koyar. *Kiralık Konak*'ta Hakkı Celis'in değişimi öncelikle duygusal bağlamda gerçekleşmiştir. Seniha'ya olan duygularını çay partilerinde açık ettiği için alaya alınan Hakkı Celis, daha sonra kimseyle duygularını paylaşmama, insanlara dertlerini söylememe kararı alır. Hakkı Celis'in iç dünyasındaki değişimi öncelikle onun fiziksel

değişimi gösterilerek aktarılır. “Benzine bir tatlı solukluk, gözlerine bir derin bakış ve başına acayip bir dalgınlık” (KK, 86) gelmiştir. Kalabalıktan uzaklaşarak kendi kimliğini arayışa koyulan Hakkı Celis, romanın sonuna doğru sergileyeceği kişiliğinin değişiminin izlerini böylece yansıtır.

Baskın birer kahraman olan bu iki kadını sevdikleri erkekler şöyle görürler: Faik Bey Seniha'nın duygularının içtenliğinin onun aşkını kaybettikten sonra ayırdına vararak ona daha da bağlanırken, Léon annesinin baskılarıyla Emma'nın aşkından uzaklaşır, Emma ile gönül ilişkisinden hevesini alan Rodolphe onun yakınlığını yapışkan ve zorlayıcı bir nitelikle anar.

Bu iki kadının düşledikleri yaşamda sevdiklerini zannettikleri erkeklerin asıl niyetleri para kavramı ortaya çıktığında belirir. Emma bağlandığı ve kocasına ihanet ettiği iki erkeğin de gerçek yüzünü parasal sıkıntı yaşadığında onların kendisine destek olmadıklarında görür. Rodolphe ve Léon'dan para isteyen Emma onların kayıtsızlığı karşısında düş kırıklıklarının en büyüğünü yaşar. Sevgililerinin bencil oluşu gerçeğiyle yüzleşen Emma için gerçek ve düş yaşamındaki çizgi silinir ve düşsel evrendeki sevgilinin gerçek olandan tamamen farklı olduğunun ayırdına varır.

Öte yandan, Faik Seniha'dan para dilenir. Sahip oldukları mutluluğun tek dayanağı olan paranın miktarı onların düşlerinin sınırlarını belirler. Ancak Seniha da Emma da bunun ayırdında değildirler. Paraları olduğu sürece geçici mutlulukları hep vardır. Para bitince saman alevi gibi o mutluluk da silinir, sönüverir. Her iki kadının da sevdikleri adamların gerçek niyetlerini gördüklerinde pişmanlıkları başlar. Yadsınan gerçeklik kaçınılmaz olarak karşılıklarına dikilmiştir.

3.1.3. Değişim

Her iki romanda da başkışilerin kadın olması, kadının bireysel ve toplumsal konumu ve işlevi üzerine örnek oluşturmaktadır. Ancak romanlardaki değişimin çıkış noktası toplumsal açıdan olmuştur. *Madame Bovary*'de yansıtılan Avrupa'da ortaya çıkan burjuva sınıfı belli bir düşünce ve dünya görüşünü simgeler. Kent ve taşra yaşamında burjuvazi değerlerinin etkileri toplumsal ve bireysel yaşamda oldukça belirleyici bir güce sahiptir. Emma bu değerlerin somut göstergesi olmuştur romanda.

Kıralık Konak'ta Servet Bey ve Sekine Hanım'ın kızı Seniha'nın değişimi çok daha somut biçimde iç dünyasının değişimine koşut olarak fiziksel açıdan, hal ve hareketlerine yansır. Seniha, iyi bir eğitim görmüş, Fransızca bilen bir genç kızdır. Başlangıçta konakta kapalı bir uzamda süren yaşamı çevresinin genişlemesiyle dışarı açılmış, hatta Batıya yönelmiştir. Seniha'nın Batılılaşma serüvenine koşut olarak değişimi belirgin biçimde gözlemlenebilir olmuş ve onun bu sürece yenik düşmesinin ardından konağın kendine özgü havası da bozulmuştur. Romanda değişiminin merkezindeki Seniha gerek ruh durumu gerekse görünümü ile bunu keskinler. Giyim tarzının değişmesi gibi ruh durumunun gelgit halleri derinlemesine betimlenir. Bazen neşeli ve şuh, şefkatli ve hırçın, bazen içine kapanık, kıskanç ve gururlu, bazen de dalgın veya kötümser oluşu bunu açıkça ortaya koyar. Yaradılışındaki şımarık, havai ve maymun iştahlılığı tüm istekleri yerine getirilse de onu mutlu etmeye yetmez.

Duygusal anlamda yaşadıkları davranışlarına yansıyan Emma ve Seniha sürekli

bir değişim içindedirler. Bunu fiziksel görünümleleriyle de yansıtır. Yaşadığı düş kırıklıkları, sevgililerine ulaşamama ve bunun getirdiği özlemle “*Emma geçimsiz, gününe uymaz bir kadın*” (MB, 80) olur. Ruh durumunun gelgit halleri görünümüne yansır. “*Emma çoğu zaman saç biçimini de değiştiriyordu: Bazen yumuşak lülelerle, örgülerle Çinli kılığına giriyordu; bir seferinde de saçlarını yandan ayırıp içeriye doğru kıvrarak erkeğe benzediği*” (MB, 141) söylenir. Yaşadığı aşklardaki mutsuzluklar Emma’nın değişiminin göstergesidir. Örneğin, romanda Rodolphe kendisini terk ettikten sonra “*vaktiyle sevdiği şeyler artık hoşuna gitmiyordu*” (MB, 219) denerek bu aşk acısı dile getirilir. Öte yandan, *Kıralık Konak*’ta Seniha değişimin göstergesi olarak yansıtılır. Seniha romantik yapısının altında, kimi zaman suskun kimi zaman hırçın kimi zaman acımasız kimi zamansa şefkatli bir kişilik özelliği gösterir. “*Daima en son çıkan moda gazetelerinin resimlerine benzerdi. Körpe, ince ve çalak vücudu, ipek böcekleri gibi daimi bir başkalaşma içindedir. Günün aydınlıklarına göre mütemediyen rengi değişen yeşil gözleri gibi sesinin bestesi, kımıldanışlarının ahengi ve hatta başının şekli de mütemediyen değişirdi. İçi de tıpkı dışı gibiydi; tıpkı gözlerinin rengine benzeyen bir ruhu vardı, kâh ihtilaçlı, kederli, bulanık ve fena, kâh berrak, durgun ve ekseriya bir havai fişek gibi şenlikli idi.*” (KK, 16-17). Seniha’nın değişken ruh hali gün ışığında değişen göz renginin betimlemesiyle verilir.

3.1.4. Mutsuzluk

Mutsuz iki kadın aracılığıyla romanlar yazıldıkları dönemin anatomisini sergilerler. Derin, nedensiz iç sıkıntısının temel kaynağı tek düze, bayağı yaşamlarıdır. Seniha’da alafranga olma tutkusu Emma’da ise başka dünyalarda yaşama isteği onlarda bir histeri hastalığına dönüşür. ‘Şimdi’ ve ‘burası’ mutsuzluk, hoşnutsuzluk simgesi iken, başka yerler ve gelecek zaman mutluluğun adresidir. Emma’nın mutsuzluğu Charles ile evlendiği gün başlar. Düşlediği gibi bir törenle evlenememesiyle başlayan düş kırıklığı sonrasında Charles’ın tek düze ve dümdüz kişiliği ile birleşerek pişmanlığa dönüşür. Charles’la evlenmesini büyük bir adaletsizlik olarak değerlendiren Emma, kendi dışında dönen şatafatlı yaşama, balolara, aşırı zevklere imrenir. “*Saadet yetiştirmek de dünyada yalnız bazı memleketlere vergidir. İsviçre şalelerinin balkonlarına dirseklerini dayamak yahut bıkkınlığını İskoçya’da bir küçük kır evi içinde gizlemek; yanında da arkasına uzun yırtmaçlı siyah kadife ceket, ayaklarına yumuşak çizmeler, başına sivri bir şapka giymiş, kolluklar takmış bir koca... Bunlar niçin, niçin ona da nasip olmuyordu?*” (MB, 56). Kendisinin tadamadığı bu zevkleri, ürpertileri özler. Emma Bovary’nin mutsuzluğu daha farklı bir evlilik ve eş düşü kurmasından kaynaklanır. Emma’yı düş kırıklığına uğratan evlilik yaşamı ve yıkılan düşlerinin sebeplerine yer verilir. Emma’nın düşlerini süsleyen yaşama özenmesi manastırda aldığı dini eğitimin etkisiyle başlar sonrasında ise okuduğu ve çok etkilendiği kitaplarla tetiklenerek devam eder.

Emma’nın da Seniha’nın da mutsuzluklarının temelinde özendikleri yaşama onların değil kendilerinden çok daha düşük gördükleri diğer kadınların ulaşması kıskançlık duygularını hırs ve öfke ile perçinler. Bu duygu durumunu Jung, “*...ruhumuzun yeterince geniş olmaması durumunda, nesnemizin büyüklüğü ile asla baş edemeyeceğini*” (2003: 53) vurgulayarak açıklar. Flaubert, Emma’nın Charles’la evlendiğinde beliren pişmanlık

duygusuyla manastırdaki eğitim yaşamına geri dönüş yapar. Emma özgürlüğü uğruna terk ettiği manastır yaşamında tanıdığı diğer arkadaşlarını anımsar ve o zaman pişmanlığı bir kat daha artar. “*Acaba o kızlar şimdi ne yapıyorlardı? Şehirde, sokakların gürültüsü, tiyatroların uğultusu, baloların ışıkları içinde elbette ki, gönüle ferahlık veren; hisleri geliştiren bir hayat sürüyorlardı. Oysa kendisinin hayatı, penceresi kuzeye açılan bir tavan arası odası gibi soğuktur*” (MB, 60). Charles ile evlendiğinde rahibeler okulundaki diğer kızların yaşamını düşleyen Emma gittiği balodan sonra da Paris’i düşler olur. Kendisi Tostes’ta, Vicomte ise şimdi Paris’tedir. Görüldüğü gibi düşlediği ve yaşadıkları arasındaki her tutarsızlıkta Emma düş kırıklığına uğrar.

Diğer yandan Seniha da Belkis Hanımı kıskanır aynı şekilde. Öylesine derin bir iç sıkıntısı yaşar ki hiçbir şey gönlünü avutamaz. Etrafındaki insanlardan, içinde yaşadığı konaktan, duyduğu seslerden, sözlerden bıkmıştır. Her iki kadın da bir yandan özgür bir yandan da bir başka yaşam düşü kurarken aslında bu yolda birer arzu nesnesine dönüştüklerinin ayırında olamazlar. Emma’nın zayıflamak için sirke içmesi, Seniha’nın tüm roman boyunca ön plana çıkartılan güzelliği romanın final sahnesinde “fakat Seniha sadece güzel ve süslüydü” sözü ile güçlendirilir. Hesapsız alışverişler ve ödenmeyen borçlar her iki kadının da iç sıkıntısından kurtulmak için başvurdukları yollardır.

Düşledikleri yaşamı kuramadıkları gibi, düş kırıkları peşlerini bırakmaz. Yaşamları maddi ve manevi çöküşle sonlanan bu bunalımlı, mutsuz ve yalnız kadınlardan Seniha’yi yaşamını savaş zengini bir adamın metresi olarak sürdürmeye, Emma’yı ise yaşamını sonlandırmaya götürmüştür. Her iki romanda da yaşamın duygusal, sosyal, kültürel ve ekonomik yetersizliği sonucu beliren iç sıkıntısı, uzak uzamlara özlem özellikle Paris tutkusunun beraberinde getirdiği öykünmeyle birleşmiştir. Bu öykünme lüks bir yaşam arzusuyla eşyaya yönelmiş, aşk ve düş kırıklığı, maddi ve manevi düşüşü beraberinde getirmiştir. Merkezinde kadınların olduğu ve sevdiklerine yaydıkları mutsuzluk sarmalı içinde her şeyini yitirmiş iki kadının mutsuzluğu son nokta olmuştur. Sonunda ulaşılan nokta: gerçek.

Ruhsal yönden derin acılar içinde olan Seniha ve Emma uçurumun kenarındaki iki kadındır. Bu noktadan ileriye bir yer yoktur artık onlar için. Karşılarında iki seçenek vardır: olmak ya da ölmek. Düş evreninin derinliklerinde yitmiş olan bu kadınlar için son bellidir. Emma gerçek yaşama dayanamayacak kadar güçsüzdür, bu yüzden ölümü seçer. Seniha kendisi için bir önemi kalmayan gerçek yaşamı onu manen silerek yok sayar. Romanın sonunda yer alan “fakat, Seniha sadece güzel ve süslüydü” sözü bu duyumsamanın sözlere dökülüşüdür.

Kadınların her ikisi de histerik davranışlar sergilerler. İkisi için de duygusal durumları için seçilen sözcükler benzerdir. Tüm ruhlarını kaplayan ve bedensel tepkilerle ortaya konulan derin ve nedensiz iç sıkıntısı, mutsuzluk, bulunulan yerden ve kişilerden hoşnutsuzluk, dalgınlık, yoğun bir üzüntü, hüznün ve yıpranma derecesine gelmiş sınırlar... Gerçi Emma’nın bu sınırlı halini bir süre sonra Charles hastalık kisvesi altında görecektir Emma da böylece ihanet ve yalanlarını maskeleyebilecektir. Mutsuzluklarının temel sebebi onlara karşılıksız bir sevgiyle bağlı olan erkeklerden kaynaklıdır. Emma sevmeye değer görmediği Charles’ın varlığından rahatsız olmaya başlar. Kocasını Charles’a uğursuzluk ve yıkım getiren Emma gibi Seniha da Naim Efendiyi yoksulluğa sürükler.

Yine de Charles da Naim Efendi de bu kadınları sevmekten vazgeç(e)mezler. Emma'nın kendisine ihanetini ve yalanlarını ölümünden sonra öğrenen Charles gibi maddi ve manevi çöküş yaşayan Naim Efendi Seniha'ya karşı zayıftır. Romanın kaybedenleri bir başka deyişle sevdikleri kadınlarca mutsuzluğa itilmiş erkekleri Charles ve Naim Efendi iken, kazananları özellikle de *Madame Bovary*'de vurgu yapıldığı gibi eczacı Homais, *Kiralık Konak*'ta Seniha'nın babası, savaş zengini Servet Bey olmuştur. Bu iki karakter de toplumun yükselen değerlerinin birer simgesi olarak gösterilir. "Onlar muhayyilenin yarattığı ile realitedeki olayların çarpışmasından doğan hayal inkisarı" başka bir anlatımla "(...) nasıl olmak istersek öyle olduğumuza inanışımız, yani "Bovarysme" in" (Bingöl, 1944: 19) tutsakları haline gelmişlerdir adeta.

Emma ve Seniha'nın yaşadıkları düş ve gerçek arasındaki çatışmalar öncelikle daha önce değindiğimiz gibi gerçekçi ve toplumsal bir ortamda yansıma bulur. Kahramanların özellikle ruhsal durumları ve neler duyumsadıkları beden dilinin anlatımıyla güçlendirilir. Beden dilinin kullanımında doğalcı, gerçekçi ve romantik akımın etkilerinin duyumsandığı romanlardaki betimlemelerde bilimsel gerçek göze çarpar. *Madame Bovary*'den bir örnek verecek olursak; "İnsan, hiçbir şeye karşı ilgisi, hiçbir şeyden umudu kalmayınca hayatın her gün değişmeyen tekrarı altında ezilir gibi olur, Léon da kendinde işte öyle bir hal hissetmeye başlıyordu." (MB,128). Emma'nın mutsuzluğunun temeli yaşadığı düş kırıklıkları ve aşklardır. Emma'nın özellikle Léon'la yaklaşması yaşamını tümünden ters yüz eder. "O günden sonra Léon'un hatırası, Emma'yı saran can sıkıntısının merkezi oldu" (MB, 134). Ancak onunla olduğu kısacık anlarda çalınan mutluluk Emma'nın eve dönmesiyle saman alevi gibi sönmeye mahkûmdur. "Ne olursa olsun mutlu değildi, hiçbir zaman mutlu olmamıştı. Hayatın bu yetersizliği, dayandığı şeylerin hemen bozulup çürümesi nereden geliyordu?" (MB, 287). Hiç kimseye ve hiçbir şeye katlanamaz hale gelen Emma "bir kuş gibi uçup giderek, uzaklarda, lekesiz uzaklıklarda, bir yerlerde yeniden gençleşmeyi ne kadar ister." (MB, 295). Öte yandan *Kiralık Konak*'ta Seniha için de aynı istek söz konusudur.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun 'Bovarizm'den izler taşıyan *Kiralık Konak*'ında Seniha Emma tipinin yansımalarını gösterir. Bu kadın tipleri "...ne aradığını bilmeden sürekli değişkenlik gösteren, zamanın ve gönlünün getirdikleri arasında bocalayan kadın tipini işlemektedir. Bovarizme yakalananlar hiçbir zaman mutlu olmazlar. Yaşadıkları hayattan, çevreden, insanlardan sürekli kaçmak isterler." (Çelik, 2006: 239). Gerçek ve düşün, zaman ve uzam boyutunda çatışması üzerine kurulu bir yaşamın tutsağı olan bu iki kadın gerçek yaşamın bıkkınlık verici tekdüzeliğinden kaçarak romanların evreninde yaşarlar. Gerçek yaşam hep mutsuzluk verirken, romanlarla kurulu düşsel uzam mutluluğu, özgürlüğü ve tutkuyu simgeler. Bu yüzden gerçek yaşamda karşılaştıkları kişiler düşlerinde yaşattıklarından oldukça farklıdır. Onlar hep düşsel evrende yaşattıkları o heyecan verici, tutkulu ve renkli kişileri arar dururlar. Gerçek yaşamlarındaki kişilere bu yüzden öfke dolu, bu yüzden kızgındırlar. Onlardan intikam almalarının tek yolu onları küçümsemeleri hatta onlardan nefret etmeleridir. Seniha: "Siz zannediyor musunuz ki, ben ömrümün sonuna kadar böyle bir evde kalacağım? Böyle bir memlekette, etrafımda böyle bir halkla?" (KK,110) derken bu kibirli üstün bakışı sözlere döker. Emma da yaşadığı mutsuzluğu şu sözlerle açığa koyar: "Zaten hiçbir şeye ve hiçbir kimseye karşı

duyduğu küçümseme duygusunu gizlediği yoktu artık... Bu sefalet sürüp gidecek miydi böyle?” (MB, 80). İki kadın kahramanın da içine sığmadıkları yaşamdan, evden, köşkten kurtulma arzusu, uzak diyarlara yolculuk etme isteği, lüks ve görkemli yaşamların düşü, yaşadıkları bunalımı daha da artırır. Bu istekler öylesine saplantılı bir tutkuya dönüşür ki yaşamlarına başka anlam katacakları bir şey kalmaz ellerinde. Uzak diyarlara kaçış fikri Seniha'nın bekâr olması ile kolaylıkla gerçekleşirken, Emma hastalık düzeyine ulaşan tutkusunu kısmen gerçekleştirir. İhanetten sonra kaçışlarına bir bahane bulmak için de yalan söylemekten çekince duymaz. Uzak diyarlara kaçıp özgürleşeceklerini, iç sıkıntılarından kurtulacaklarını düşünürken tam tersi olur. İç sıkıntısı ve bunalım yazgıları olur her iki kahramanın da. İç sıkıntısına çare olacak şey her ikisi için de aynıdır: evlenmeleri. Seniha evliliği reddederken, Emma evliliği bir çare olarak görür. Ancak daha evlendiği gün düğününde yanlış yaptığını anlar, evlendiğine pişman olur. Hizmetçisi, tanıdığı bir kadının evlenerek iç sıkıntılarından kurtulduğunu kendisine hatırlattığında Emma evlendiğine pişman olduğunu sözleriyle açıkça ortaya koyar. O evlenmeden önce değil evlendikten sonra bu hastalığa tutulmuştur.

3.1.5. Pişmanlık

Romanlarda açıkça görüldüğü gibi Seniha da, Emma da arzuladıkları hayata kavuşma yolunda geri dönülmez hatalar yapmışlardır. Bunun sonucundaysa pişmanlıklar gelmiştir. Seniha'nın ilk pişmanlığı tüm güzel duygularını, aşkını ve bedenini Faik Bey'e sunduğu anda başlar. Aslında onun tüm bunlara değmeyecek biri olduğunu gördüğünde başlayan pişmanlığı yaşamını değiştirmek adına başka bir seçeneği kalmadığını anladığı anda perçinlenir. Seniha Avrupa'sına veda eder ve kendini yeni yaşam biçimine bırakır. Romanda bu durum şu sözlerle açıklanır. “*Seniha ilk defa olarak, o gün Faik Beyin muhabbeti yoluna kendi vücudundan ve kendi namusundan yaptığı fedakârlığa acıdı*” (KK, 94). Seniha Avrupa dönüşü Hakkı Celis'le söyleştikleri sırada itiraf niteliğinde şu sözleri sarf eder. “*Ben ta uçurumun kenarına gelmiş bir kadını; bir yanlış adım daha, ufacık bir hesapsızlık beni bu uçurumun tâ dibine yollamaya kâfi gelecek...*” (KK, 208). Öte yandan Emma tam bir ruhsal çöküntü yaşar. Kendisi için başka bir çıkış yolu bulamayan Emma intihar ederek yaşamını sonlandırır. Emma yaşadığı her mutsuzlukta evlendiği günü anımsar ve içini hüznü bir pişmanlık kaplar. Evliliği kendini uçuruma attığı bir felakettir. “*Evlenmeden önce gönlünde aşk uyandığını sanmıştı; fakat bu aşkın neticesi olması lazım gelen saadetten bir eser yoktu. İçinden: “Yanılmış olacağım” diyordu. Emma, bahtiyarlık, ihtiras, kendinden geçme gibi sözlerin, kitaplarda okuyup pek güzel bulduğu bu kelimelerin hayatta acaba neyin, hangi halin adı olduğunu düşünüp duruyordu.*” (MB, 51). Emma kendisine eş olacak ideal erkeği düşler. Ancak Charles yazık ki onun düşlerini süsleyen erkek tipine hiç uymaz. “*Hâlbuki bir erkeğin her şeyi bilmesi, birçok sahalarda elinden iş gelmesi, kadına ihtirasın kudretlerini, zarafet içinde yaşamayı, bütün sırların inceliklerini öğretmesi lazım değil mi?*” (MB, 57) diye düşünmekten kendini alamaz. Emma ihanetleri kocası Charles yüzünden yaptığını inanır hatta buna öylesine çok kendini kaptırır ki bu ihanette kendisinde değil, Charles'ta suç bulur. Bu duygudan sonra rahatlayarak ihanetlerinden suçluluk duygusu yaşamaz. Seniha Faik'i baştan çıkartan kişi iken Emma diğer erkeklerin ilgisiyle onlara yönelir.

3.1.6. Yuva

Uzam olarak köy ve kent karşılaştırıldığında pek çok şey söylenebilir. Etimolojik kökleri Latince “regio: çevre alan” anlamına gelen bölge sınırları oldukça geniş ve çok anlamlıdır. Köy insanların paylaşım duygularının yüksek olduğu bir yerdir, insanlar birbirlerine karşı sorumluluk duyar. Kentte tam tersine yaşanan uzamın sınırlarının da genişlemesi sonucunda uzaklık ve hatta yabancılaşma duygusu baskındır. Köy yaşamının belirleyici öğeleri gelenek, görenek ve yaşantılarken kentte resmi düzenlemeler ön plandadır. Kentlerde sınıfsal farklılıklar ekonomik, siyasal veya kültürel yönlerden belirleyicilik kazanır. Köy tarımın, kent ise ticaret, kültür, sanat ve teknolojinin etkilerinin yoğun olarak duyumsandığı yani sanayileşmiş bir yerleşim alanıdır.

Romanların başlıkları çeşitli ölçütlere göre belirlenir. Örneğin, *Madame Bovary*'de olduğu gibi kahraman ön plana çıkarılırsa romana onun adı verilir. Öte yandan, *Kıralık Konak* olayın geçtiği yerin önemli olduğuna vurgu yapar. Her iki romanda ev kendine özgü yanlarıyla kişileri yönlendirir. Emma için de Seniha için de uyumsuzluğun, mutsuzluğun kaynağıdır evleri. Her iki kadın da mutluluğu dışarıda, evden ayrı yerlerde ararlar. Dışarıya düşlenen, hep olunmak istenen yerdir. İçerisi ise tekdüzeliğin adresidir. Dış uzam Seniha'nın iç sıkıntılarını dindirmek, alış veriş yapmak için vardır. Seniha “sokağa fırlar ya da koşar”. Emma evliliğindeki sıkıcılıktan kurtulmak için gezmeye çıkar. “...çünkü artık yalnız kalmak, gözlerinin önünde o hiç değişmeyen bahçe ile tozlu yolun manzarasından kurtulmak için bazen gezmeye çıktığı olur.” (MB, 60). Emma için dışarıya düşlediği yaşamı belirtir. Özlem duyulan, arzulanan yerler pencerenin ardındadır. Romanda pencere bir eğretileme olarak yer alır. Emma'nın sıklıkla da düşlere daldığı anlarda pencereden dışarı bakması ve dışarıyı izlemesi özellikle vurgulanır. Her iki kadın için de dışarıya özgürlüğü, içerisi ise esareti imler. Emma özellikle aşıyla geçirdiği mutlu saatlerden sonra Yonville'e döndüğünde bağlı olduğu çevre de evi de daha soğuk gelir. “Yonville'in çatuları görünüyordu. Emma kendi evini seçebilmek için gözlerini yan yarıya yumdu, içinde yaşadığı bu zavallı köy kendisine hiçbir zaman bu kadar küçük görünmemişti” (MB, 168) Seniha için de konak mezardır.

Kıralık Konak'ta geçen iki önemli uzam romanda üç neslin değişimini de simgeler. Seniha ağırbaşlı ve huzurlu bir yaşamın hüküm sürdüğü konakta iç sıkıntılarıyla dolu bir yaşam sürer. Bu uzama karşıt olarak kullanılan Necibe Hanımın köşkü ötekileşmenin diğer adıdır. Naim Efendinin konağının aksine bu köşk yapay ilişkilerin ve karmaşık duyguların yaşandığı bir yeri simgeler. Necibe Hanımın köşkünde kaldığı zaman sonunda Seniha çevresine yabancılaşır ve diğerlerini ötekileştirir.

3.1.7. Maddi Varlık ve Eşya Tutkusu

Her iki roman kahramanı için de materyalist bakış açısı baskın biçimde duyumsanır. Ancak ne yazık ki parayla satın alınan mutluluğun sürdürülebilmesi için yeterince maddi güce sahip değildirler her ikisi de. Gösterişli ve ayrıcalıklı bir yaşamın koşulu maddi olan her şeydir. Bu yüzden ikisi de eşyaya, giysiye, alış-verişe, gereksiz harcamalara önem verir. Bu durum bu iki kadın kahramanın maneviyat duygularını körelterek daha da maddeci hale getirir.

Emma'nın düşlediği yaşama ulaşmasında maddi koşullar oldukça belirleyicidir. Emma düşlediği yaşama Charles'ın maddi olanaklarıyla ulaşabileceğini düşünmesi ve onun doktor olması evlilik teklifini kabul etmesinde önemli bir ölçüt olmuştur. *Emma'nın nesne, eşya ve paraya olan tutkusu belirgindir. Seniha'nın yaşadığı derin iç sıkıntının temel sebebi "eşyanın arzusuna göre olmaması"dır.* (KK, 28). Genç kız canlı şeylerin hiçbirini sevmeyiz. Ne insan, ne köpek, ne kedi, ne civciv. Onun ilgisini kumaş, taş, boya, konforlu odalar, arabalar gibi maddi şeyler çeker. Emma anne olacağını hissettiği anda bile istediği masrafları yapacak, pembe ipek perdeli bir sepet beşik, işlemeli takkeler alacak durumda olmadığından, birden pek kederleniverir... Bu yüzden daha başlangıçta sevgisinden, belki bu nedenle, bir şeyler eksilir (MB, 99).

Emma da Seniha da aşklarını maddi değerlerle güçlendirmek isterler. Rodolphe Emma'dan yaldızlı gümüş saplı kırbaçtan başka armağan olarak üzerinde Latince "*Amornel cor=Kalpte aşk*" özdeyişi bulunan bir mühür, bir boyun atkısı, bir de yaprak sigarası koyacak tabaka aldı." (MB, 198). Seniha da sevgilisi Faik'e manidar armağanlar verir: "*Birkaç zamandan beri genç adamın cepleri bir gözbağcının torbaları gibi manaları ve kıymetleri yalnız ikisi arasında malum acayip ufak tefeklerle doludur.*" (KK,86) Emma Rodolphe'a çeşitli armağanlar alır tıpkı Seniha gibi. Ancak bunlar Rodolphe'un hoşuna gitmez aksine "*bununla beraber bu hediyeler, onu kendi nazarında küçük düşürüyordu.*" (MB, 198).

Para toplumun yükselen değeri olarak gösterilir romanlarda. Emma da Seniha da parayı çok sevmeyizler, zengin olmak düşü paraya sahip olmak için değil onunla satın alacakları yaşama kavuşmak içindir. Bu yönden para her iki kadın için de bir araçtır yalnızca. Her ikisi de eşyaya tutku derecesinde bağlıdır. Bunlara sahip olamadıklarında mutsuzlukları başlar. Seniha Faik Beye Emma da Rodolphe'a armağanlar alır. Bu yönelim düşledikleri yaşamı kendilerine sunacak olan sevgiliyi bulma inancı olmuştur. Onların aşkına layık olmayan bencil ve samimiyetsiz sevgililer kendilerine son derece güzel duygularla bağlanan bu kadınları başka kollara iter.

Seniha da Emma da parayı kazanma değil, tüketmeye dair kendilerini tatmin etmeye alışır. Her ikisi de kendilerini kuşatan geleneksel normlardan kurtulmak ve düşleri özgürlüğe kavuşmayı düşlerler. Bu özgür yaşamda eğlence ve tüketim iki temel gereksinim gibidir. Seniha da Emma da kendilerine maddi gelecek vaat eden kişiler arar dururlar.

Toplum bu iki kadının kadın ve erkek için biçtiği rollere göre davranmalarını öngörmektedir. Doğacak bebeği için istediği şeyleri alamayan Emma'nın annelik sevinci de birdenbire söner. İsteddiği gibi masraf edip pembe ipek cibinlikli sepet beşik, işlemeli takkeler yaptıramadığı için çocuk bakımından vazgeçer (MB, 99).

Seniha ve Emma'yı buluşturan bir diğer ortak nokta da düzenledikleri toplantılardır. *Kiralık Konak*'ta Seniha yaşında bir genç kız için pek de uygun olmayan bu çay partileri özlem duyduğu Batı yaşantısının bir küçük kopyası niteliğindedir. Bu partiler XVIII. Yüzyılda Fransa'nın gerek toplumsal ve kültürel gerekse yazınsal yaşamını etkileyen salonlarının Seniha'nın dünyasındaki türevidir adeta. Ancak batılı yaşamın olumsuz yanlarının dayatıldığı bir durum söz konusudur. Emma için de salonlarda verilen davetler çok önemlidir. Hatta bir kez gidip etkisinden kurtulamadığı

o baloya göre zaman akar. Mevsimlerin değişimini, hayatının akışını değiştirecek yeni bir şeyin olma ümidini katıldığı o baloya benzer bir gece daha yaşamak arzusuyla canlı tutar. Emma bu balonun yıldönümünü temel alarak hesaplar yaşamındaki her şeyi.

3.1.8. Avrupa ve Paris Düşü

Paris yaşamına öykünen her iki kadın da yaşadıkları çevreyi, ilişkide oldukları insanları beğenmemeye, onları reddetmeye ve buldukları yerlerden kaçmaya odaklanırlar. Arzuladıkları yaşama ulaşmak için içinde yaşadıkları toplumdaki kaçmaya başlarlar. Ancak bu arzuları yaşadıkları ortama yabancılaşmalarına, yalnız kalmalarına değin varır. Seniha Osmanlı konağına Emma ise köydeki yaşamına Paris atmosferi yerleştirmeye çalışır.

Emma da Seniha da Avrupa ve onunla özdeşleşen Paris'teki yaşama özlem duyarlar. *Kıralık Konak*'ta Seniha adlı bir genç kızın sosyal yaşamı, aşkları, çevresi ve ailesiyle olan ilişkileri mercek altına alınsa da onun tüm bu olgularla ilişkisi "...alafrangalık kaynaklı ve o çerçeve ile sınırlıdır ve bu ilişkiler ondaki alafranga takıntısını ortaya koymak içindir." (Akpınar, 2088: 68). Emma'nın düşlerini süsleyen Paris kibar beylerin zarif hanımların yaşadığı bir kenttir. Hayranlık duyulan yaşam biçimi Paris'tedir. Bu özlem "*Emma Tostes'ta Vicomte ise şimdi Paris'te; yani orada? Paris kim bilir nasıl bir yerdir? Adı bile insana ne sonsuz hayaller veriyor! Emma, kulaklarında bir katedral çanı gibi uğuldayan, pomata çanaklarının üzerindeki yazıya varıncaya kadar her yerde gördüğü o ışıldayan adı kendi kendine yavaşça tekrar etmekten bir haz duyardı.*" (MB, 71) sözü ile yerini bulur romanda. *Madame Bovary*'de Paris yaşamına ulaşma düşü Emma'yı kuşatır. "*Emma, sırf zevk duymuş olmak için bu adı kendi kendine alçak sesle yineliyordu. Paris kentinin bir planını satın aldı, parmağının ucunu haritanın üzerinde dolaştırarak, başkentte gezintiler yaptı. Bulvarlardan ilerliyor, her köşede, sokakların çizgileri arasında, evleri gösteren beyaz dörtgenlerin önünde duruyordu.*" (MB, 72). Romanda Emma'nın bu kente özlemi hep canlılığını korur. Flaubert okuru kahramanın düşlediği dünyanın diğer yüzü ile karşılaştırır. "*Aslında yazar Emma'nın arzuladığı aristokrasiyi insanı tüketen, çabalarını ve umutlarını silip süpüren bir bataklık olarak görür.*" (Maden, 2008: 95). Paris Emma'nın düşsel evreninin başkentidir. "*Paris, Okyanus'tan da büyük, ondan da geniş bir şey olmuş, altın ve gümüş yaldızlı bir havaya bürünmüş, Emma'nın gözleri önünde pırıl pırıl yanıyordu.*" (MB, 72). Emma Vaubyessard şatosunda süründüğü ışılı ve burjuva yaşam onu öylesine etkiler ki kızına isim ararken "...*Vaubyessard şatosunda Marquise'in bir tazeyi Berthe diye çağırıldığını hatırlar*" (MB, 101) ve bunun üzerine çocuğuna bu ismi verir. Seniha da Avrupa'daki eğlence ortamlarına özendiği için İstanbul'da Beyoğlu'nun eğlence merkezlerine yönelir.

3.1.9. Gerçek-Düş Çatışması ve Kitaplar

Seniha da Emma da okudukları kitaplardaki gibi bir yaşamı düşler ve gerçek yaşamda kitaplardaki görkemli yaşamları ve romantizmi bulacaklarına inanırlar. Onları özgür dünyalara iten romanesk okumalar yaşadıkları kimlik sorunlarını tetikleyici bir öge olur. Her iki kadının da romanesk kitaplara düşkünlüğü vardır. Özellikle çoşumcu yazarlardan etkilenen Emma onların kitaplarda çizdiği gibi bir dünya düşler olur. "*Kendini*

Lamartine'in şiirlerindeki dolambaçlı hislere bırakır" (MB, 55). Emma'nın okuduğu kitaplar onun histerik yapısının, düş dünyasının ve romantizminin kaynağıdır. Aştan, ihtirastan söz eden bu kitaplarda "mezar başlarında gözyaşı dökten beyefendiler"e (MB, 60) benzeyen kişiler gibi bir eş bulmayı umar. Emma manastırda okuduğu yıllarda aşk ve heyecan dolu romanlardan etkilenir. XIX.Yüzyıl ortalarına doğru Fransız toplumunda yazınsal değerinden çok özellikle genç kızların duygu dünyalarına seslenen romanların yer alması Flaubert tarafından Emma'nın bu tür kitaplara yönelmesi durumuyla gösterilir romanda.

Emma'nın okuduğu kitaplarda; "yalnız sevişmeler, kız-erkek sevgililer, ücra köşelerde işkence gören hanımlar, her konakta öldürülen seyisler, her sayfada çatlatılan atlar, gönül yaraları, yeminler, hıçkırıklarla gözyaşları, öpüşmeler, ay ışığında sandallar, korulardaki bülbüller, aslan gibi yiğit, kuzu gibi yumuşak, görünmedik biçimde erdemli, hep iyi giyinen, zırıl-zırıl ağlayan beyefendiler anlatılıyordu." (MB, 54). Emma kadınlara mahsus Corbeille gazetesi ile Sylphe des Salons'a abone olur (MB, 72). Seniha'nın ise: "En ziyade zevk aldığı kitaplar Gyp'nin romanları, ona ikinci bir ana ve mürebbiye olmuştu. Serbest tavırlı, yarı oğlan, yarı kadın genç kızlar, üzerinde ruhunu biçtiği modellerdi." (KK,17). Onu etkileyen ve Avrupa tarzı yaşama öykünmeye iten şeyin şiir ve romanların olduğu "Gyp ona bir ikinci ana, bir ikinci mürebbiye olmuştur" sözü ile güçlendirilir. Yaşadığı dönemin önemli popüler roman kadın yazarlarından biri olan Gyp'in, Walter Scott'un Seniha'nın öykündüğü Avrupa yaşamını benimsemesindeki etkisi yadsınamaz.

Seniha'nın kitap okuma sevgisi şu sözlerle aktarılır. "... Mütemediyen okuyordu. Kardeşi Cemil'e : "Aman kitap, aman kitap! diyordu ve Cemil eve her dönüşünde ona beş on cilt birden getiriyordu..." (KK, 40) Emma'nın kitap okuma tutkusu içinse şu sözlere yer verilir. "(...) daha on beşinde, Emma'nın ellerine kiralık romanların yağlı tozu sürüldü. Sonradan Walter Scott'u okudu, tarihi vakalara merak sardı..." (MB, 53) Emma'nın burjuvaziye dair okumaları dönemin kitaplarının eleştirisidir.

Yakup Kadri'nin Fransız yazınına yakınlığı bilinmektedir. Hatta bu yakınlık kendisini Fransız yazarlara yakın duyumsamaya değin varmıştır. Akman "Yakup Kadri'nin bir sanat aristokratlığı içine girmesinin, kendini üstün görmesinin, topluma yukarıdan bakmasının sebepleri arasına, okuduğu batı kaynaklı kitapları da ilave edebiliriz" (2013: 36) diyerek onun romandaki Seniha'ya ne kadar benzediğini ortaya koyar.

Seniha'nın okuduğu kitaplar ağırlıklı moda dergileridir. Bu romantik kitaplar iki kadın kahramanı o kadar derinden etkiler ki her ikisi de kendi yaşadıkları dünyadan farklı bir dünyaya gizliden gizleye hayranlık duyarlar, onun vazgeçilemeyen cazibesine kapılırlar. "Seniha'nın okuduğu romanlarla ve Madam Kronski'nin anlattıklarıyla şekillendirdiği hayat tasarısı, onun kendisini olduğundan farklı görme çabası içinde, uçsuz bucaksız bir romantizme sürüklenmesine neden olur." (Günay Erkol, 2011:164). Seniha'nın Avrupa düşü kurmasında ilk etkilendiği okuduğu kitaplar, ikincisi de dadısı Bayan Kronski'nin bu yaşama dair anlattıklarıdır. Avrupa'ya dair lüksü ve şaşalı yaşamı abone olduğu moda dergilerinden öğrenen Seniha, dadısının anlattıklarına kendisini tümüyle kaptırır. Tek amacı Madam Kronski'nin anlattığı Avrupa'da sürülen yüksek hayata dair hikâyelerdeki gibi bir yaşama sahip olmaktır. "...Avrupa'nın muhtelif yerlerindeki şato eğlencelerine,

at üstünde sülün avlarına, Almanya'nın İsviçre'nin "kür" yerlerindeki palas hayatına, Fransa'nın cenup sahillerindeki gazino safalarına ve nihayet tiyatrolarına dair birçok şey biliyordu. Seniha bütün bunları dinlerken kendinden geçerci..." (KK, 28-29).

Emma ve Seniha benzer içerikli kitaplardan hoşlanırlar. Duygusal yönü ağır basan bu romantizm kokan kitaplardaki yaşamı düşlerler. Emma'nın bu kitapların gizli dünyasına girmesi şu sözlerle aktarılır romanda: "*Hayalinden onların ardı sıra gider, çıkıp inerek bayırlar aşar, yıldızlar altında kırlardan geçerci. Belirsiz bir uzaklıktan daima ne olduğunu bilinmedik bir yere gelir, kadının hülyası bundan öte geçemezdi.*" (MB, 72). Ancak gerçek yaşamlarında bir türlü karşılaşmadıkları bu yaşamlar roman sayfalarında kalır. Böyle olunca da katlanılmaz can sıkıntısı ve mutsuzluk peşlerini bırakmaz. "*Gerçeğin ve düşün, zaman ve mekân boyutunda çift yönlü çatışması her iki kadın kahramanın belirgin özelliklerindedir.*" (Tatar, 2006: 112). Flaubert yaşadığı zaman ve uzamla bağ kuramayan Emma karakteri ile romantizmi eleştirir. Diğer yandan, Karaosmanoğlu Edebiyat-ı Cedide'ye, Fecr-i Âti'ye karşı benzer eleştiriye Hakkı Celis'in ağzından yaptırır. Seniha okuduğu yabancı roman ve dergilerden etkilenir. Bu kitaplar içindeki değişimi tetikleyerek alafrangalık tutkusunu alevlendirir.

Emma "*...eremediği saadeti, hülyalarının pek yüksek, evinin çok dar olduğunu düşünüp inlerdi*" (MB, 118). Emma tüm aşklarını ve yaşamını okuduğu kitaplara öykünerek şekillendirir. Rodolphe'e âşık olduğunu hissettiğinde "*aklına, okuduğu kitapların kahramanı olan kadınlar gelir.*" (MB, 172). Yaşadığı olaylarla okuduğu romanlar arasında bir bağ kurar. Özellikle gençliğinde okuduğu Walter Scott'un romanlarından etkilenir. (MB, 229). Anne Bovary gelininin kitap okumasını değil o kitaplardan etkilenecek ailesini değiştirmesinden endişe duyarak oğluna karısının kitaplardan vazgeçmesi için baskı yaparsa da Emma Charles'ı dinlemez. (MB, 200). Emma hep kitaplarda okuduğu yaşamı bulmayı düşler. "Okuduğu kitaplara göre hayal etmeye çalıştığı o anlatılmaz aşk duygularına şimdi ne kadar hasret çekiyordu!" (MB, 286). Emma'yı etkileyen bir başka yapıt Paul ve Virginie'dir.

Seniha öncelikle romanesk okumalarla kitaplardaki kahramanların yaşantılarına özentili duyar hatta özentili duymakla kalmaz onlara öykünür. Kadın kahramanlar aşkta da yaşamda da romanlarda okudukları cinsten bir romantizm beklerler.

3.2. Emma ve Seniha'nın Ayrı Yönleri

Bir kadın olarak Emma yaşadığı toplumun yerleşik düzenine göre bir yaşam sürer. Charles'la ilk karşılaşma sahnelerinden başlayarak devam eden süreçte bir köylü kızının davranışlarından farklı bir biçimde davranmaz. Yaşantısı, uğraşları ve verdiği izlenim içinde bulunduğu ortama tümüyle uygunluk taşır. Léon'la başlayan ilk yasak ilişkide çevrede oluşabilecek dedikodulara olanak vermeyecek şekilde davranır. Rodolphe'la da ilk başlarda gizli gizli buluşur. Ona karşı duyguları yoğunlaştığında çevreyi umursamaz bir tavır sergilediğinde bu kez aynı duygularla kendisine karşılık vermeyen Rodolphe'un uyarılarıyla karşılaşır. Emma'nın ilişkilerini gizlemesi Rodolphe'un işine gelir zira onun Emma ile ilişkisi sıradan bir gönül ilişkisinden ibarettir. Emma ölmeyi seçtiğinde denebilir ki kendisini kayıtsız şartsız seven Charles'a duyduğu minnet adına ona ihanet ettiğini ölümüne kadar gizlemek ister. Ölüm sahnesinde Emma'nın kocasına yönelen

ilk şefkat dolu bakışları da bunu açıklar. Emma aradığı aşkı evlendiğinde bulacağı düşüncesiyle Charles'la evlenir. Emma gerek evlat, gerek eş ve gerekse gelin olarak yaşadığı dönemin toplum değerleriyle çelişmez. Hamile olduğunda oğlu olmasını isteyen Emma kızı olduğunda büyük bir düş kırıklığına uğrar. Çünkü erkek egemen toplumda kadına verilen değer in ayırındadır. Tüm düşlerini bir erkek çocuğa sahip olma üzerine kuran Emma için kızı olduktan sonra bebeğe isim vermek bile önemini yitirir. Tam anlamıyla ne bebekle ilgilenir, ne annelik görevini yerine getirir. Charles'ın onun düşlediği gibi bir erkek olmaması yetmezmiş gibi üzerine bir de kız evlada sahip olan Emma bundan böyle kendi düşlerinin peşinden gitmeye yönelir.

Romanlardaki her iki kadın kahramanın ahlaki değerlere karşı olan tutumları birbirinden farklıdır. Seniha yaşadığı II. Meşrutiyet dönemine göre bir kadın için oldukça özgür bir yaşam sürer. Toplumsal ve ailevi baskılara boyun eğmez, kendi kararlarını verir ve bu kararların sonuçlarına da katlanır. Kimsenin üzerinde baskı kurmasına izin vermediği gibi duygu ve davranışlarını sergilemede de oldukça serbesttir. Bu serbestlikte yabancı dadılarla verilmiş eğitimin etkileri de göz ardı edilemez. Seniha yerleşik ahlak kurallarına açıkça karşı koyarken Emma daha dolaylı olarak gösterir bu yönünü. Seniha Emma'ya göre daha rahat tavırlı ve özgür bir kadındır. Yaşadığı toplumun değer yargıları veya tutumu onun istekleri uğruna ailesini terk etmesine, Faik Beyle evlenmemesine engel olmaz/olamaz. Ne istediğini bilen Seniha en çok sevdiği ve değer verdiği kişilerin dahi onun özel yaşamına karşımasına izin vermez. Ailesi veya arkadaşları onun duygularını yaşamasında itici bir güç olamaz. Kendi doğrularını belirleyen Seniha, diğerlerinin etkisinde kalmaz, onları küstürmek pahasına da olsa kendi isteklerini ön planda tutar, düşünüyü kurduğu Avrupa ve o yaşama doğru gider. Genç kızların iç sıkıntılarına çözüm olarak evliliği gören toplumun yönlendirmeleri sonucu Emma evliliği bir kurtuluş yolu olarak görürken, Seniha akrabalarının çözüm olarak evlenmesi ve çocuk sahibi olması gerektiği düşüncesine göre davranmamış ve evliliği reddetmiştir.

Ancak Seniha ve Emma aradıkları yaşama kavuşamamışlardır. Tüm çabalarına karşın arzuladıkları yaşama kavuşamayan Seniha ve Emma için düş kırıklığı kaçınılmaz sonuç olur. Emma intiharı seçerken, Seniha içine düştüğü yeni yaşam ve onun gereklerini kabullenerek yeniden zengin bir adamın peşine takılır. Emma kendisi için, Hakkı Celis ise aşk yolunda intihar etmiş bir kahramandır. Seniha gibi kadınlar için *“temsil ettikleri, vaat ettikleri cinsel hazlar olumlu toplumsal değerlerle çelişiyor, çatışıyor”* (Belge, 1975: 43) denmektedir.

Emma aradığı sevgi ve ilgiyi bulduğunu zannettiği sevgililerinin avı haline gelirken, Seniha erkekleri baştan çıkartan bir kadın olarak betimlenir. Emma istediği gibi bir yaşamı her ıskaladığında düş kırıklıkları artar, bu durum kimi kez onu daha derin bunalımlara iter, kimi kezse tekrar kocasını sevmeye çalışma eğilimine yöneltirken, Seniha daha kararlı ve ayakları yere basan bir duruş sergiler. Kendi kararlarını verebilen ve bunların sonrasında yaşadığı sıkıntıyı tek başına göğüsleyebilen güçlü bir karakterdir Seniha. Emma, yaşadığı her sıkıntıdan sonra farklı eğilimler sergiler. Yaşadığı ruhsal sıkıntılardan sonra ya yeni bir yasak aşk ya da dine yönelir.

İki kadın arasındaki bir diğer ayrımcı nokta Emma sevgilileri Rodolphe ve Léon'dan borç para isterken Faik Bey Seniha'dan ister. Burada para ister kadın kahramanlar isterse onlardan para dilenen erkeklerden gelsin romanda kahramanların duygularını

yönlendirmeleri bakımından benzer bir işlev üstlenirler. Sevilen kişiyi küçük görmeye neden olan bu durum *Madame Bovary*'de açıkça şu sözlerle vurgulanır. “*Ama sevdiğimizizi bir kez küçük görmeye başladık mı, onlardan az çok soğuruz. İnsan putlara dokunmamalı; yıldızı elinde kalır sonra*”. (MB, 315)

Emma ve Seniha yaşadıkları dönemin eğitim anlayışıyla yoğrulmuşlardır. Emma dini bir eğitim alırken, Charles laik bir eğitim sistemine iyedir. Flaubert dönemin kadın eğitimi için öngördüğü bir eğitim anlayışıyla tümüyle örtüşen bir anlayışı simgeler. Emma “*heyecanlarına rağmen yine, ancak gerçek şeylere eğilim göstermiş, kiliseyi çiçekleri, müziği hissi güfteleri, edebiyatı ihtirasları çoşturduğu için sevmiş olan bu genç kız ruhu, yaradılışına pek aykırı gelen sıkı düzene sinirlendiği gibi, dinin anlaşılmasından inanılacak hakikatlerine de isyan eder*” diye betimlenir. (MB, 55). Ancak bu eğitimin baskısına dayanamayan Emma özgür yüreğini serbest bırakır ve dini eğitim anlayışını benimsemmez. Seniha'nın da tümüyle romanın eleştirisini yaptığı eğitim anlayışına göre eğitildiği görülür. Özel öğretmenler gözetiminde Fransızca ve müzik dersleri alır. Yaşadığı dönemde entelektüel kızlar için öngörülen eğitim anlayışına göre eğitilir. Ancak bu eğitim anlayışı Emma'nınki gibi dini temelli değildir.

4. Sonuç

Romanlarda çatışma ve uyumsuzluk öğelerini ağırlıklı olarak aşk, aile kurumu, kahramanların gezme ve eğlence tarzı ile yerleşik kültür oluşturur. Aile, aşk ve para ilişkileri kadın kahramanların sosyal ve psikolojik durumlarını tümüyle etkileyen temel olgulardır. Emma'nın içinde yaşadığı toplumdaki kaçışı üç yönden olası olmuştur. Evlenme, ihanet ve ölüm. Emma'nın tüm huzursuzluğunun temel nedeni kendi iç dünyasından kaynaklanır. Ancak iç dünyasındaki bu boşluğun oluşturduğu huzursuzluğu kabullenmek yerine çevresiyle çatışma içine girer, onları üzer hatta yıkım yaratır. Kahramanlar kendileri topluma uymaz, toplumu kendilerine uydurmaya çalışırlar. Bu uydurma işine de en yakın çevrelerinden başlarlar. Seniha'nın alafangalılığının son noktası namusunu yitirmesi aşamasıdır. Öte yandan Emma, evlenmeden önce evlilikten mutluluk duyacağını düşler ancak mutlu olamaz. Ulaşmayı düşlediği her şeye ulaştığında memnun olmaz, sürekli bir mutsuzluk duygusu içinde olur. Alışılmış yaşamdan, sürdürdükleri ilişkilerden ve benzer davranışlardan kaçıp kurtulmak isteyen bu insanlar ‘Bovarizm’e yakalanmış kişilerdir. Herkes can sıkıcı, her yer ayıdır.

Emma ve Seniha'nın iç dünyaları odak alındığında, her ikisinin de sıradan ve gündelik yaşama ve olaylara nefrete varan bir duyguyla yaklaştıkları, bunun sonucunda ise derin bir iç sıkıntısı yaşadıkları görülür. Hatta bu iç sıkıntısı Emma'da histeri boyutuna değin varır. Her ikisi de lüks tutkunu bu iki kadın öncelikle duygusal bakımdan hoşnutsuz ve doyumsuzdurlar. Bu içsel hoşnutsuzluk onları önce yakın sonra uzak çevrelerinden uzaklaştırarak sosyal hoşnutsuzluğa değin götürür. Düş yaşamına sığınmak isteyen bu iki kadın her şeyden ve herkesten kaçma, kurtulma arzusu içinde bulurlar kendilerini. Yaşantısına iğrenmeyle bakan Emma aldatmayı doğal bir sonuç olarak yaşar. Bu aldatmada kocası Charles'ı da sorumlu tutan Emma evli bir kadın olarak ne olursa olsun eşine bağlılığını yalan söyleyerek göstermeye çalışır. Emma ve Seniha'yı ulaşmak istedikleri düşe ulaştırır yazarlar. Aile, aşk ve para Emma ve Seniha'nın yaşamlarında

farklı biçimlerde gösterilir. Romanların başında her iki kadın kahraman da aile ortamında betimlenir. Bu ortam onların sosyal ve psikolojik durumlarını okura yansıtmayı amaçlar öncelikle. Her ikisi de soylu bir sınıfa iyedirler. Maddi sorunları yoktur, yaşadıkları sosyal çevre ve aile seçkindir. Emma'nın köydeki diğer kadınlardan farklı olduğu betimlemelerle gösterilir. Seniha'nın da dedesinin durumu onlara istedikleri rahat bir yaşam olanağını sunmakla birlikte Seniha hep daha fazlasını arzu eder. Çünkü düşlediği o Avrupa yaşamını sürebilmesi için dadısı Madam Kronski'nin yönlendirmeleriyle daha varlıklı olmaları gerektiğine inanır. Farklı bir yaşam düşü Emma ve Seniha'yı öncelikle ahlaki sonra da psikolojik yıkıma sürükler. Bu yıkımla Emma ile burjuvazi egemenliğindeki toplumun, Seniha ile de Batı hayranı toplumun çözülüşü yansıtılır.

Gerek Seniha'nın gerekse Emma'nın düşledikleri, arzu ettikleri yaşam ile içinde buldukları hayat tarzı birbirinden tümüyle farklılıklar taşır. Seniha kişiliği ile toplumun batılılaşma hareketiyle değişen yargı ve moral değerlerinin yozlaşmasının göstergesidir. Romanda özellikle üç kuşakla anlatılan olaylarda yazar Doğu-Batı, eski-yeni karşıtlığını kimi zaman Naim Efendinin geçmişe duyduğu özlemle kimi zamansa Hakkı Celis'in askere gitmesiyle güçlendirilen milliyetçilik duygularıyla gösterir. İki romanın dolantisında kırılma noktaları oldukça benzerdir. Emma için yaşamının anlamı katıldığı bir balo ve bu balonun düşü, Seniha içinse konakta pazartesi günleri verdiği çay partileridir. Seniha bu çay partilerinde özellikle Avrupalı yaşam biçimini bilen insanlardan oluşan bir grubu ağırlarken, Emma o balo gecesinden sonra tüm insanları özellikle de eşini bayağı, sıradan ve acınası bulur. Babası, köylüler yaşamının zavallı insanlarıdır. Bunlar hep bayağılığı simgeler. Bu yüzden de evlendiğine pişman olur. Seniha Faik'i romantik bir aşka sevmek isterken aldandığını anlar. Aşkını ona layık olmayan birine karşı duyduğunun ayırdına varır. Emma ise eşine romantik anlar yaşatmayı ister, piyano çalar, kulağına güzel sözler fısıldar. Ancak bu tür duyguları ve davranışları algılayacak inceliğe ve ruha sahip olmayan Charles onun duygusal açıdan doyuramaz. Seniha da Emma da aynı iç sıkıntılarını yaşarlar. Aynı gerekçelerle biri Büyükada'ya diğeri ise 'tebdili mekânda' bulunur ve Yonville'e tanışır. Emma nispeten yaşadığı çağın yaşam biçimine uygun bir hayat sürerken, Seniha kadar cesur değildir. Etraftan laf edilir diye Charles ile evleneceği bile bir işaretle kendisine bildirilir. Meşrutiyet döneminde toplumsal alanda yaşanan yanlış batılılaşma daha çok toplumsal açıdan ele alınmış ve gösterilmişken Emma kendi döneminin yaşayış ve moral değerlerini bireysel düzlemde yansımaları gösterir. Rahibeler okulunda aldığı eğitim sırasında öyle bir yaşamı benimsemediği okuldan alınması ile sonuçlanır. Seniha ve Emma aynı romantik duygularla sevdikleri adamlara yaklaşmışlar ancak umdukları karşılıkları bulamamışlardır. Seniha, Faik Beyle yaşadığı aşk ilişkisinde düş kırıklığı yaşarken, Emma da Rodolphe ile aldatılmış olma durumuyla karşılaşır. Bu durum onların duygusal yaşamlarını ve hatta doğal karakterlerini değiştirmelerine neden olur. Gerçekleştiremedikleri tutkuları ve tatmin edemedikleri duygularıyla çevrelerine yabancılaşırlar.

Mutlu ve özgür yaşam özlemi her iki kadın kahramanda da okudukları kitaplardan etkilenmeyle başlar. Kitaplarla başlayan bu arzu düşlerde sürer. Düşlerde kurulan bu mutluluk ve ona duyulan özlem kendilerine yapay bir ortam yaratmalarına değin varır. Düşlediği Paris'in sosyete yaşantısına parayla ulaşacağını düşünen Seniha'nın, maddi ve

manevi düşüŖü de başlar. Emma ve Seniha okudukları kitaplardan etkilenererek yaşadıkları yerleri özlem duydukları yerlere benzetmeye başlarlar. Düşünü kurdukları kentlerdeki yaşam öncelikle olduklarından farklı davranmalarına neden olacak değişimleri getirir beraberinde. Ulaşmak istedikleri bu yaşam öncelikle alışveriş tutkusuyula kendini gösterir. Dış görünüşleri farklılaşır eşyaları, mobilyaları değiştirmeye başlarlar. İçlerindeki onulmaz iç sıkıntısını hafifletmek için eşyaya yönelirler. Kullanmadıkları ya da kullanmayacakları hatta gereksinmeleri olmayan pek çok şey satın alırlar. Hatta Emma bu yüzden borca girer. Maddi olanakları zorladıkça Emma özellikle kayınvalidesi ile olan ilişkisinde ikiyüzlülüğe, yalana ve tefecilere yönelirken Seniha hesapsızca para harcamaya başlar. Her ikisi de son derece bencil olan bu kadınların hesapsız harcamaları ve savurganlıkları yakın çevreleri ve aile üyelerini zor duruma sokar. Emma'nın Charles'a söylediği yalanların ardı arkası kesilmezken üzerindeki baskılardan da Charles'ın kendisine olan zaafından faydalanarak kurtulan Emma en nihayetinde eve haciz getirene kadar sıfır tüketir. Seniha için her şeyini veren Naim Efendi satabileceği hiçbir şeyi kalmadıkında üç katlı konağı kiraya vermek zorunda kalır. Ancak Seniha'ya istediği tüm maddi olanakları sunan hatta onaylamadıkı yaşamına katlanan Naim Efendi gibi Charles da Emma'ya ne yapsa yaranamaz. Hatta bu iki kişi bu kadınları sevdiklerinden dolayı azap çekmeye mahkûmuşlar gibi karşılardaki kadınlarca itilirler. Hatta romanın birçok yerinde açıkça belirtildiği gibi Emma'nın kocasını beğenmemesi, değer vermemesi iğrenme boyutuna dek varır.

Bu iki kadın için mutluluk hep yarın ve başka yerdedir. Ŗimdi ve burada hep hoşnutsuzluk, tekdüzelik, mutsuzlukla yoğrulur. Seniha İstanbul'da yaşadıkı konağa sığamazken, Emma'nın mutsuzluğunun başlangıç noktası olan Tostes'ta da devam eden uzam Yonville'de de hep başka bir uzamda ve zamanda olma isteğiyle sürer. Mutluluğu bulacakları uzak yerlere gitme isteği her ikisi için de son durak olan Paris'te noktalanır. Emma ve Seniha gerçek ve düş arasında sıkışıp kalırlar. Düşledikleri yaşamla gerçek yaşamları birbirinden tümüyle kopuk olan bu iki kadın, Paris'in o büyülu yaşamına öykünmeye başlarlar. Yaşadıkları her an onları boğan bir sıkıntı ve yalnızlığa iterken, çevrelerinde pek çoklarının gıptayla baktıkı yaşamlarını beğenmezler, aile ve ilişkide oldukları çevreyle yabancılaşmaya, onlardan kopmaya başlarlar. Ne pahasına olursa olsun arzu ettiklerine ulaşma isteği onları sonunu düşünmedikleri ya da düşünmek istemedikleri bir serüvene iter. Adeta bilinçlerini kaybeden bu iki kadın için yalnızca düşünü kurdukları Paris yaşamı vardır. Geri kalan her şey ayrıntı, gereksiz ve boştur.

Emma ve Seniha düşledikleri yaşama sahip olanları kıskanır ve kendilerini onlarla karşılaştırırlar. Emma'nın Vaubeysard'a yaptığı yolculuk tüm yaşamının mihenk taşı olur. Seniha'nın Paris tutkusu Belkis Hanımın Paris yolculuğu yaptığını öğrendiği anda tetiklenir. Bu kadınla kendini karşılaştıran ve kendince ondan üstün yanlarını bulmaktan keyif alan Seniha, yoğun kıskançlık duyguları yaşamaya başlar. Zengin olmadıklarına hayıflanılan Seniha esasında Belkis Hanımın Paris'te yaşayabiliyor olmasını ve zengin biriyle olmasını kabullenemez. Bu yaşama ulaşma özlemi Emma'yı katıldığı balodan sonra başka erkeklerin ilgilerine kayıtsız kalmamaya hatta ihanete kadar sürükleyecek olan yola itecektir.

Seniha ve Emma'yı arzuladıkları yaşama ulaşmada farklı kılan belirgin yanları

kişilikleridir. Emma düşlerini gerçekleştirmek için kocasının büyük bir aşka kendisine bağlılığını bir koz olarak kullanır ve tüm isteklerini yerine getirmede kendisine hayır diyemeyen Charles'ı onun aracılığıyla da kayınvalidesi ve diğer kişileri kullanır. Ardından sevgililerinden, dinden, papazdan medet uman Emma için boyutunu tefecilerden para almaya kadar götürür. Bu son nokta da onun sonunu hazırlayan şey olur. Daha önce de vurguladığımız gibi Seniha Emma'ya göre daha kararlı ve ayakları yere basan bir kişiliktir. Kumar borcu için Seniha'dan para isteyen Faik Bey bu isteğiyle kendi ipini çeker. Seniha onu bu olaydan sonra sevgili olarak görmez, hayatından kesin olarak çıkarır. Oysa Emma tefeciye olan borcunu ödemek için kendisine onca acı çektirmiş olan Rodolphe'den para istemeye gider. Emma'nın sıkıntılarından kurtulmak için hep birilerine gereksinimi vardır oysa Seniha Emma'nın çekince duyduğu ahlak, din, toplum ve aileden çekince duymaz. Yalnızca Paris'te yaşadığı sırada maddi ihtiyacı için büyükbabasından ona para göndermesini ister.

Emma tutkularını gerçekleştirememesinin sebebini kadın oluşuna bağlar. Erkeklerin diledikleri her şeyi yapabilecek özgürlüğe sahip olmaları onun erkek çocuk sahibi olma arzusunu kamçılar. Ancak Emma'nın kızı olunca gene mutsuz olur.

Emma intihar ettikten sonra onun kendisini Rodolphe ve Léon ile aldattığını öğrenen Charles bu durumu alinyazısına bağlar ve Rodolphe'la dostluk kurmaktan çekince duymaz. Seniha Avrupa'ya kaçınca Hakkı Celis de Faik Bey ile dostluk kurar. Seniha Hakkı Celis'e Emma da Léon'a "çocuk" diye seslenirler. Bu iki erkeğin kadınlardan yaşça küçük olmalarından çok bu kadınların kendilerine hayranlıkla bağlı bu toy delikanlıları aşkları etrafında tutma arzuları vardır.

KAYNAKLAR

- AKI, Niyazi. (2001). *Yakup Kadri Karaosmanoğlu- İnsan, Eser, Fikir, Üslup*, İstanbul, İletişim Yayınları.
- AKMAN, Eyüp. (2013). "Yakup Kadri Karaosmanoğlu Üzerine Bazı Düşünceler ve Unutulan Bir Makalesi: Kastamonu", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 3 Sayı 2, Temmuz, 31-60.
- AKPINAR, Soner. (2008). "Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Romanlarında Alafrangalık Teması". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C:1/4, 62-76.
- AKSOY, Süreyya Elif. (2009). *Peyami Safa'nın Romanlarında Modernleşme ve Mekân*. Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Bölümü, Ankara, Eylül, doktora tezi.
- AKTAŞ, Şerif. (1987). *Yakup Kadri Karaosmanoğlu*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- BELGE, Murat. (1975). "Politik Roman Üzerine", *Birikim* 9, Kasım, 40-47.
- BİNGÖL, Necdet. (1944). *Yakup Kadri'nin Beş Romanında Fransız Realist ve Natüralistlerinin Tesirleri*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt III. Sayı:1, 9-20, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- ÇELİK, Yakup. (2006). *1920-1960 Türk Romanı, Türk Edebiyatı Tarihi*, 4. cilt, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- FLAUBERT, G. (1988). *Madame Bovary (Taşra Âdetleri)*. Çevirenler: Nurullah Ataç- Sabri Esat Siyavuşgil, (4. Basım) İstanbul, Remzi Kitabevi.

- GÜNAY-ERKOL, Çimen. (2011). “Osmanlı -Türk Romanından Çağdaş Türk Romanına Kadınlık: Değişim ve Dönüşüm” *Türkiyat Mecmuası*, C. 21/Güz, 147-175.
- GÜNDÜZ, O. (2007). “Yakın Dönem Tarihsel Romanlarda Çatışma Alanları ve Tarihsel Romanların “Ulusal Kimlik” Edinmedeki Rolü”, *Erzurum, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 35, 135-146.
- JUNG, Carl Gustav (2003). *Dört Arketip*, (çev. Z. A. Yılmaz), İstanbul, Metis Yayınları.
- KABA, Fatma. (2013). “Madame Bovary’deki Burjuva Karakterler Üzerine Bir İnceleme” *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 15, 59-66.
- KAPLAN, Mehmet. (2006). *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar II*, İstanbul, Dergah Yayınları.
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri. (2008). *Kıralık Konak*, (41. Baskı) İstanbul, İletişim Yayınları.
- KUDRET, Cevdet. (2004). *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman 2 (1911-1922)*, İstanbul, Dünya Kitapları, 115-116.
- MADEN, Sedat. (2008). “Aşk-ı Memnû ve Madam Bovary Romanlarında Kadınların Yönlendirdiği Olay Örgüsü” *Tübar XXIV*, Güz,79-97.
- ÖZKIRIMLI, Atilla, (1998), *Kıralık Konak Üzerine*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- RODRÍGUEZ CÁRDENAS Matías. “Madame Bovary, l’échec d’une vie bourgeoise” *Revista, de filologia y su didactica No, 2*, 201-250.
- TATAR, Gülcan. “Kıralık Konak’ta Madame Bovary” *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Mayıs 2006 Cilt: 30 No:1* 109-119.
- TURIEL, Frédéric. (1998). *Madame Bovary de Flaubert*, Paris, Hachette.
- WAYNE, Kenneth Henroian. (1912). *Building the Young Man*. Chicago: A. C. McClurg.
- YAŞAR, Hüseyin. (2012). “Seniha: Uçurumun Dibine Yuvarlanan Bir Genç Kız” *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/1 Winter*, 2075-2085
- YÜCEL, Hasan Ali. (1989). *Edebiyat Tarihimizden*, İstanbul, İletişim Yayınları.

ÖZET

HİÇ YAŞAMAMIŞ HEP YAŞAYACAK İKİ KADIN: EMMA VE SENİHA

Bu çalışmada Fransız romanının yetkin isimlerinden Gustave Flaubert’in 1857 yılında yayımladığı *Madame Bovary* isimli yapıtı ile onunla pek çok açıdan benzerliği tartışılan Türk yazınından Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun *Kıralık Konak* isimli romanı özellikle kadın başkahramanları yönünden incelenmiştir. Romanların en başta gelen benzerlikleri izlekleri ve ele aldıkları siyasal veya sosyal konulara eğilimleri, yaşanan dönemin eleştirisini büyük bir gerçeklikle gösteriyor olmalarıdır. Romanların anlatı yerlemlerinde *Madame Bovary*’nin Emma, *Kıralık Konak*’ınsa Seniha isimli baş kadın kahramanları aynı zamanda her iki romanın da eksen karakterleri olup, roman dolantısının önemli yönlendiricilerindedir. Her iki romanda zaman ve uzam tümüyle kadın kahramanlar açısından anlamlandırılırken, izleği yansıtmada baskın biçimde onların kişilik özelliklerinin etken olduğu görülür. Bu çalışmada

her iki romanın kadın kahramanları olan Emma ve Seniha'yı odağa oturtarak bu kahramanlar açısından romanları değerlendirmeye çalışacağız. Bu yolla yalnızca benzer eğilimleri, tutkuları ve istekleriyle birbirine yakınlştırılan bu iki kadın kahramanın aslında ayrııcı niteliklerinin onları özgün ve farklı kıldığı görülecektir.

Anahtar Sözcükler: Gustave Flaubert, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Madame Bovary, Kiralık Konak, kadın.

ABSTRACT

TWO WOMEN, WHO HAVE NEVER LIVED AND WHO WILL LIVE FOREVER: EMMA AND SENİHA

In this study, two novels, *Madam Bovary*, which Gustave Flaubert, one of the prominent authors, published in 1857, and *Kiralık Konak* by Yakup Kadri Karaosmanoğlu from the Turkish literature have been analyzed especially in terms of their main female characters. The main similarities of these novels seem to be their themes, their attitudes towards the political and social issues, and the fact that they put forward the criticism towards those periods. In terms of the narrative elements of the novels, *Madam Bovary*'s Emma and *Kiralık Konak*'s Seniha, the main female characters of the novels, are also the central characters, who direct the plotline to a considerable extent. In both novels, time and space are completely made to make sense in terms of these female characters. It is also obvious that their personal traits have become dominant factors in reflecting the themes. In this study, we will try to analyze these novels, focusing on these main female characters. It will be noticed that these two women, who are made to resemble each other in terms of their similar tendencies, their passions and desires are, in fact, unique and different because of their distinctive features.

Keywords: Gustave Flaubert, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Madame Bovary, Kiralık Konak, woman.